Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
esitatud 18. septembril 2019[1]

Kohtuasi C-678/18

Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – Vastuvõetavus – ELTL artikkel 267 – Mõiste „vaidlus“ – Seaduse huvides esitatud kassatsioonkaebus – Vaidlustatud kohtuotsusega otsustatud olukorra muutmatus – Disainilahendused – Ajutised ja kaitsemeetmed – Liikmesriikide esimese astme kohtute pädevus menetleda esialgse õiguskaitse menetlusi – Ühenduse disainilahenduste kohtute ainupädevus

1. Määrusega (EÜ) nr 6/2002[2] sätestati, et liikmesriigid peavad määrama oma vastaval territooriumil ühe või mitu disainilahenduste kohut, kellel on ainupädevus lahendada hagid seoses ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumiste ja kehtetuks tunnistamisega (artikkel 81).

2. Madalmaad määrasid selle volituse rakendamisel selle ainupädevuse Rechtbank Den Haagile (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad), mille kohtunikest ühele anti ka pädevus määrata ajutisi ja kaitsemeetmeid.

3. Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus) kahtleb siiski, kas viimati nimetatud säte (st, et ühenduse disainilahendustele spetsialiseerunud kohus, mis asub Haagis, on ainupädev võtma määruse nr 6/2002 artikli 81 kohastes menetlustes ajutisi ja kaitsemeetmeid) on kõnealuse määruse teiste sätetega kooskõlas.

4. See eelotsusetaotluse esitanud kohtu kahtlus tekib seoses Madalmaades esile kerkinud poleemikaga, kus mitu esimese astme ja apellatsioonikohut, millel ei ole ühenduse disainilahenduste kohtute staatust, on tunnistanud ennast pädevaks menetlema ajutiste ja kaitsemeetmete võtmise taotlusi disainilahenduste õiguste rikkumise või disainilahenduste kehtetuks tunnistamise hagides.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus. Määrus nr 6/2002

5. IX jaotise pealkiri on „Ühenduse disainilahendustega seotud kohtuasjade kohtualluvus ja menetlusnormid“.

6. Selle jaotise 2. jaos, mis hõlmab artikleid 80–92, käsitletakse „vaidlusi ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumise ja kehtivuse üle“.

1 Algkeel: hispaania.

2 Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

7. Artiklis 80 „Ühenduse disainilahenduste kohtud“ on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid määravad oma territooriumil võimalikult väikese arvu siseriiklikke esimese ja teise astme kohtuid (ühenduse disainilahenduste kohtud), kes täidavad neile käesoleva määrusega pandud ülesandeid.

[…]“.

8. Artiklis 81 „Õiguste rikkumise ja kehtivuse asjade kohtualluvus“ on sätestatud:

„Ühenduse disainilahenduste kohtute ainupädevusse kuuluvad:

a) hagid seoses ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumisega ja, kui need on siseriiklike õigusaktidega lubatud, hagid seoses õiguste rikkumise ohuga;

b) hagid tuvastamaks, et ühenduse disainilahenduse õigusi ei ole rikutud, kui need on siseriiklike õigusaktidega lubatud;

c) ühenduse registreerimata disainilahenduse kehtetuks tunnistamise hagid;

d) vastuhagid punkti a kohaste hagidega seotud ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamiseks.“

9. Artiklis 90 „Ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed“ on sätestatud:

„1. Liikmesriikide kohtutelt, sealhulgas ühenduse disainilahenduste kohtutelt, võib taotleda ühenduse disainilahendusega seotud meetmete, sealhulgas ajutiste meetmete võtmist, mis on selle riigi õigusaktidega ette nähtud siseriiklike disainilahenduste puhul, isegi juhul, kui käesoleva määruse kohaselt on asja sisuline arutamine teise liikmesriigi ühenduse disainilahenduste kohtu pädevuses.

2. Ajutiste meetmete, sealhulgas kaitsemeetmetega seotud menetlustes võetakse arvesse kostja väide ühenduse disainilahenduse kehtetuse kohta, kui see ei ole esitatud kehtetuks tunnistamist nõudvas vastuhagis. Artikli 85 lõiget 2 kohaldatakse siiski *mutatis mutandis*.

3. Artikli 82 lõigete 1, 2, 3 või 4 kohaselt pädev ühenduse disainilahenduste kohus on pädev võtma ajutisi, sealhulgas kaitsemeetmeid, mis on kohaldatavad kõikide liikmesriikide territooriumil, kui täidetud on kohtualluvuse ja kohtuotsuste tunnustamise konventsiooni III jaotise kohaselt tunnustamiseks ja täitmiseks vajalikud menetlused. Teistel kohtutel sellist pädevust ei ole.“

10. IX jaotise 3. jao (artiklid 93 ja 94) teema on „Muud ühenduse disainilahendustega seotud vaidlused“.

11. Artiklis 93 „Lisasätted muude siseriiklike kohtute kui ühenduse disainilahenduste kohtute pädevuse kohta“ on sätestatud:

„1. Liikmesriikides, kelle kohtud on pädevad artikli 79 lõike 1 või 4 kohaselt, on ühenduse disainilahendustega seotud artiklis 81 nimetamata hagide osas pädevad need kohtud, kes oleksid *ratione loci* ja *ratione materiae* pädevad selle riigi siseriikliku disainilahenduse õigustega seotud hagide puhul.

[…]“.

B. Liikmesriigi õigus

1. Kohtuvõimu korralduse seadus (Wet op de rechterlijke organisatie)

12. Artiklis 78 on ette nähtud:

„1. Hoge Raad [Madalmaade kõrgeim kohus] teeb otsuse kassatsioonkaebuste kohta, mille on kohtuasja pool või Procureur-Generaal [(edaspidi „peaprokurör“)] „seaduse huvides“ esitanud Hoge Raadile kõrgema ja madalama astme kohtute aktide, määruste, otsuste ja korralduste peale.

[…]

7. Seaduse huvides esitatav kassatsioonkaebus ei sea pooli ebasoodsamasse õiguslikku olukorda ega ole vastuvõetav, kui kohtuasja pooled saavad otsuse edasi kaevata tavalises korras.“

13. Artikli 111 lõike 2 sissejuhatuses ja punktis c antakse seaduse huvides kassatsioonkaebuse esitamise pädevus peaprokurörile.

2. 4. novembri 2004. aasta seadus, millega rakendatakse Euroopa Liidu Nõukogu määrus ühenduse disainilahenduse kohta ja määratakse ühenduse disainilahenduste kohus (EÜ määruse ühenduse disainilahenduste kohta rakendamise seadus)[3]

14. Artiklis 3 on sätestatud:

„Kõikide määruse artiklis 81 viidatud hagide menetlemine on esimeses astmes Rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus) pädevuses ja esialgse õiguskaitse menetlustes Rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus) esialgse õiguskaitse tagamise pädevusega kohtuniku ainupädevuses.“

II. Kohtuvaidluse faktilised asjaolud ja eelotsusetaotlus

15. Spin Master on mänguasju tootev Kanada ettevõtja. Ta turustab kaubamärgi Bunchems all värvilistest pallidest koosnevat mängu, mis seisneb pallide kinnitamises üksteise külge, et ehitada neist igasuguseid kujusid ja kujundeid. Ta registreeris 16. jaanuaril 2015 selle mängu enda nimel ühenduse disainilahendusena numbriga 002614669 0002.

16. High5 turustab nimega Linkeez värvilistest pallidest koosnevat mängu, mis seisneb pallide kinnitamises üksteise külge, et neist oleks võimalik ehitada igasuguseid kujusid ja kujundeid.

17. Spin Master algatas registreeritud ühenduse disainilahenduse õiguste rikkumise tõttu Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) esialgse õiguskaitse tagamise pädevusega kohtuniku juures nende meetmete võtmise menetluse. Eelkõige nõudis ta High5 toodete Madalmaade territooriumil turustamise keelustamist.

18. High5 väitis selles menetluses *in limine litis*, et vaidlust lahendama on ainupädev Rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus) ja seetõttu puudub Amsterdami kohtul pädevus.

3 (Nederlandse) Wet van 4 november 2004 tot uitvoering van de verordening van de Raad van de Europese Unie betreffende Gemeenschapsmodellen houdende aanwijzing van de rechtbank voor het Gemeenschapsmodel (Uitvoeringswet EG-verordening betreffende Gemeenschapsmodellen) (Stb. 2004/573). Edaspidi „4. novembri 2004. aasta seadus“.

19. Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus) esialgse õiguskaitse tagamise pädevusega kohtunik lükkas 12. jaanuaril 2017 määruse nr 6/2002 artikli 90 lõike 1 alusel pädevuse puudumise vastuväite tagasi ja määras rea esialgseid õiguskaitsevahendeid.[4] Samas lahendis tuvastas ta, et tähtaeg sisulistes küsimustes nõude esitamiseks, nagu on ette nähtud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 1019i, on kuus kuud alates sellest otsusest.

20. Peaprokurör märkis, et Madalmaade kohtupraktikas esineb erinevaid käsitlusi selles osas, kas muude esimese astme kohtute (rechtbanken) kui Rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus) esialgse õiguskaitse meetmeid kohaldavad kohtunikud on pädevad nendes kohtuvaidlustes niisuguseid meetmeid võtma, ning esitas seejärel Amsterdami esialgse õiguskaitse meetmeid kohaldava kohtuniku otsuse peale seaduse huvides kassatsioonkaebuse.

21. Kassatsioonkaebuse põhjenduses väitis ta, et:

– Madalmaade õiguse kohaselt on ainus ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumise menetlustes esialgse õiguskaitse meetmeid võtma pädev kohtunik Rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus) vastav kohtunik.

– Määruse nr 6/2002 artikli 90 lõiget 2 ei kohaldata selle määruse artiklis 81 ette nähtud vaidluste suhtes, nagu järeldub nimetatud määruse õiguslikust taustast ja ülesehitusest.

22. Nendel asjaoludel esitab Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus) Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse ühenduse disainilahenduse kohta artikli 90 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see näeb ette, et ajutiste meetmete ja kaitsemeetmete võtmise pädevus antakse kohustuslikult liikmesriigi kõikidele viidatud sättes nimetatud kohtutele, või et sellega on liikmesriikidel lubatud niisuguste meetmete võtmise pädevuse reguleerimiseks täielikult või osaliselt määrata see pädevus ainult kohtutele, mis on vastavalt määruse ühenduse disainilahenduse kohta artikli 80 lõikele 1 määratud ühenduse disainilahenduste (esimese ja teise astme) kohtuteks?“

III. Menetlus Euroopa Kohtus

23. Eelotsusetaotlus registreeriti Euroopa Kohtus 5. novembril 2018.

24. Kirjalikud seisukohad on esitanud peaprokurör, Madalmaade valitsus ja komisjon. Kohtuistungi pidamist ei peetud vajalikuks.

IV. Õiguslik hinnang

25. Eelotsuse küsimus taandub küsimusele, kas (spetsialiseerunud) ühenduse disainilahenduste kohtute ainupädevus teatavate määruse nr 6/2002 artiklites 80 ja 81 ette nähtud õiguste rikkumise ja kehtetuks tunnistamise hagide menetlemiseks laieneb sama määruse artiklis 90 ette nähtud ajutistele või kaitsemeetmetele või mitte.

26. Kahtlus tekib seetõttu, et näib, et sellele ainuõigusele vastukaaluks on artiklis 90 antud võimalus taotleda ühenduse disainilahenduste suhtes esialgse õiguskaitse meetmete võtmist liikmesriikide teistelt kohtutelt (see tähendab mitte ainult erikohtutelt).

4 Muu hulgas karistusmaksete määramise hoiatusega keelas see kohtunik äriühingul High5 mängupallide ja nende lisatarvikute müümise ning andis talle korralduse paluda neid mängupalle ostnud ettevõtjatel need tagastada, hüvitades nende hinna ja transpordikulu. High5 pidi lisaks andma Spin Masterile oma tarnijate ja ostjate nimekirja koos tarnitud toodete täpsustusega.

27. Enne selle küsimuse lahendamist tuleb selgitada, kas – nagu annab mõista asja arutav kohus oma eelotsusetaotluses – on tegemist vaidlusega, mis vastab ELTL artikli 267 nõuetele.

A. Eelotsuse küsimuse vastuvõetavus

28. Eelotsuse küsimus tõlgendamise kohta on tõstatatud seaduse huvides esitatud kassatsioonkaebuse raames, mille võib peaprokurör esitada esimese astme kohtute ja apellatsioonikohtute otsuste peale, mille peale ei saa enam tavalist kaebust esitada.

29. See kassatsioonkaebuse vorm on seaduse ühetaolise kohaldamise teenistuses. Seda kaebust saab esitada, kui vaidlusküsimus tekib paljudes kohtuasjades ja Hoge Raadi (Madalmaade kõrgeim kohus) otsuse puudumisest tulenevad kohtupraktikas lahknevad lahendused.

30. Tegemist on menetlusmehhanismiga, milles maksimaalsel määral väljendub kassatsioonkaebuse traditsiooniline nomofilaktiline funktsioon (st kaitsta pigem seadust selle objektiivses tähenduses, selle asemel, et kaitsta vaidluspoolte subjektiivseid huve). Sellele funktsioonile lisandub seaduse huvides täidetav eesmärk määrata tuleviku jaoks kindlaks kohtupraktika doktriin, isegi ilma konkreetsete tagajärgedeta põhimenetlusele, mille tulemus jääb muutumatuks. Kaebuse rahuldamise korral tuleks vaidlustatud kohtuotsus tühistada, isegi kui see ei mõjuta menetlusepoolte õiguslikku olukorda, mis on juba esimeses astmes kindlaks määratud.

31. Hoge Raad (Madalmaade kõrgeim kohus) on loomulikult ELTL artikli 267 tähenduses kohus, mille otsuste peale ei saa edasi kaevata. Ta on seega juhul, kui ELi õigusnormi tõlgendamise suhtes tekib kahtlusi, kohustatud esitama eelotsusetaotluse Euroopa Kohtule.

32. Võiks arvata, et isegi kui nõustuda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus täidab kohtu ülesannet üldiselt, siis kuna seaduse huvides esitatud kassatsioonkaebuses ei ole poolte vahel tõelist vaidlust, ei tohiks eelotsusetaotlust vastu võtta.

33. Ma ei usu siiski, et selle vastuväitega saaks nõustuda. Nõude, et eelotsusetaotlus tuleb esitada võistlevas menetluses, on Euroopa Kohus juba ammu kõrvale jätnud.[5] Nagu kinnitas kohtujurist Ruiz-Jarabo Colomer, on eelotsusetaotlus vastuvõetav ka siis, „kui vaidlust ei ole. Oluline on […] et see, kes Euroopa Kohtult abi palub, täidab kohtu ülesandeid ja leiab, et otsuse tegemiseks on vaja ühenduse õiguse tõlgendamist, kusjuures on ebaoluline, et menetluses, milles taotlus esitatakse, vaidlust ei ole“.[6]

34. Kui – samamoodi nagu selles kohtuasjas – poolte vahel on eelnevalt olnud vaidlus ja esimese astme otsus on apellatsiooni- või kassatsioonikorras jõudnud kõrgema kohtu ette, „tuleb [asja lahendavat] kohut põhimõtteliselt käsitada kohtuna, kes võib [ELTL artikli 267] alusel esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse“.[7]

35. Seda väidet ei sea kahtluse alla asjaolu, et vaidluspoolte individuaalne olukord ei muutu, olenemata seaduse huvides tehtud kohtuotsuse tähendusest. Vastupidi, selliste kohtuotsuste *erga omnes* mõju tagab neile staatuse, mis just nimelt seepärast, et see on konkreetsest kohtuasjast kaugemale ulatuv, õigustab igati, et Hoge Raad (Madalmaade kõrgeim kohus) võiks pöörduda Euroopa Kohtu poole, et viimase vastus ELi õiguse tõlgendamisel oleks suurema ulatusega, tagades seeläbi, et kõik Madalmaade kohtud kohaldavad määrust nr 6/2002 ühetaoliselt.

5 14. detsembri 1971. aasta kohtuotsus Politi (43/71, EU:C:1971:122); 21. veebruari 1974. aasta kohtuotsus Birra Dreher (162/73, EU:C:1974:17); 18. juuni 1998. aasta kohtuotsus Corsica Ferries (C-266/96, EU:C:1998:306), ja 25. juuni 2009. aasta kohtuotsus Roda Golf & Beach Resort (C-14/08, EU:C:2009:395, punkt 33).

6 Ettepanek kohtuasjas De Coster (C-17/00, EU:C:2001:366, punkt 30).

7 16. detsembri 2008. aasta kohtuotsus Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, punktid 57–59).

36. Lühidalt öeldes leian, et miski ei takista eelotsusetaotlust vastu võtta.

B. Sisulised küsimused

37. Määruses nr 6/2002 on valitud kohtute spetsialiseerumise mudel: igas liikmesriigis määratakse võimalikult väike hulk kohtuid (mida nimetatakse ühenduse disainilahenduste kohtuteks) tegema otsuseid ühenduse disainilahenduste õiguste kehtivuse ja rikkumise asjades.

38. See nimetatud määruse artiklites 80 ja 81 sätestatud reegel tähendab, et vastavate kohtuvaidluste sisulisi küsimusi lahendavad isegi siis, kui nendes küsimustes puudub vaidlus, ainult nimetatud ühenduse disainilahenduste kohtud kui selle valdkonna eksperdid.

39. Näib, et nimetatud määruse artikli 90 lõige 1 järgib siiski teist loogikat, mis lähtub ajutiste ja kaitsemeetmete osas rohkem tõhususe kui kohtute spetsialiseerumise põhimõttest.[8] Neid meetmeid seoses ühenduse disainilahendustega võib taotleda „[l]iikmesriikide kohtutelt, sealhulgas ühenduse disainilahenduste kohtutelt“.

40. Esmapilgul seega artiklis 81 ette nähtud ainuõiguslikkus artiklis 90 kaob, mistõttu menetleda on võimalik teistel liikmesriigi kohtutel, mitte ainult erikohtul, ehkki ainult ajutiste ja kaitsemeetmete määramiseks. Nende meetmete puhul on tõhususe põhimõttele omaste kiiruse ja erinevate pädevate kohtute territoriaalse läheduse nõuete tõttu õigustatud ainult ühte kohtusse koondatud lahenduse asemel detsentraliseeritud lahendus.[9]

41. Määruse nr 6/2002 artikli 90 lõike 1 sõnastus toetab seda tõlgendust: seda laadi meetmeid võib võtta liikmesriigi iga kohus (tuleb mõista, et mõeldud on kohtuid, mis selles riigis lahendavad kohtuvaidlusi disainilahenduste üle). Seda, et ei ole põhjust, miks see kohus peaks olema just spetsialiseerunud kohus, kinnitab väljend „sealhulgas ühenduse disainilahenduste kohtutelt“: nendel viimastel on seega ajutiste ja kaitsemeetmete osas ülejäänud kohtutega võrdsed pädevused.[10]

42. Nii peaprokurör[11] kui ka Madalmaade valitsus väidavad siiski, et määruse nr 6/2002 artikkel 90 ei muuda artikli 81 ulatust ega tee selle sätetest erandit. Nende hinnangul toetab artikkel 81 ühenduse disainilahendustele spetsialiseerunud kohtute pädevust kõikides õiguste kehtivuse või rikkumise asjade menetlusetappides, kaasa arvatud õiguskaitsemeetmete määramisel. Nende sõnul kehtib artikkel 90 muud tüüpi hagide kohta kui need, mis on loetletud artiklis 81.

43. Komisjon toetab vastupidist lahendust. Määruse nr 6/2002 artikli 90 lõikest 1 võib mõista, et ühenduse disainilahendustega seotud kaitsemeetmete võtmise pädevus kuulub liikmesriikide kohtutele, „sealhulgas ühenduse disainilahenduste kohtutele“. See tähendab, et on jäetud võimalus pöörduda kas (spetsialiseerunud) ühenduse disainilahenduste kohtute või siis teiste, mitte spetsialiseerunud (kuid disainilahenduste vaidluste lahendamiseks üldise pädevusega) kohtute poole. Minu arvates sobib see tees selle artikli tõlgendusega kõige paremini.

8 Nende meetmete liigid ei ole määruses nr 6/2002 ühtlustatud: igas liikmesriigis kohaldatakse nende õiguses ette nähtud meetmeid.

9 Nagu juba märgitud, on määrusega nr 6/2002 lubatud, et igas liikmesriigis on mitte üks, vaid mitu („võimalikult väike“ arv) ühenduse disainilahendustele spetsialiseerunud kohut. Madalmaades on otsustaud ainult ühe kohtu kasuks.

10 Iseasi on nende meetmete tõhusus, olenevalt kohtust, mis need meetmed võtab. Käsitlen seda vahetegemist pärast.

11 Oma seisukohtades kordab ta seaduse huvides esitatud kassatsioonkaebuses Hoge Raadile (Madalmaade kõrgeim kohus) esitatud seisukohti.

44. Peaprokurör viitab oma seisukoha põhjendamiseks ühenduse patentide rikkumise ja kehtivuse kohtuvaidluste lahendamise protokollile.[12] Peaprokurör on seisukohal, et määruse nr 6/2002 artikkel 90 järgib selle protokolli artikli 36 sätteid, mille eesmärk oli võimaldada kaitsemeetmete võtmist nii riiklike kui ka ühenduse patentide suhtes. Nimetatud artikli 36 eesmärk ei olnud teha erandit protokolli riigisisese kohtualluvuse, vaid rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjadest.[13]

45. Ma arvan, et see viide ühenduse patendi kohtuvaidluste korrale (mida ei ole alalises mehhanismis seejärel konkreetselt ette nähtud) ei aita disainilahendusi käsitleva määruse nr 6/2002 artiklit 90 tõlgendada ei ühel ega teisel viisil. On tõsi, et Madalmaade seadusandja on väljendanud oma eelistust koondada kogu pädevus seoses ühenduse patendi kaitsega ühte kohtusse, väites, et ta järgib nimetatud protokolli, kuid see otsus ei hajuta kahtlusi seoses määruse nr 6/2002 artikli 90 ulatusega artikli 81 suhtes.

46. Rohkem kaalu on argumendil määruse nr 6/2002 ülesehituse kohta, millele peaprokurör ja Madalmaade valitsus tuginevad. Nende arvates on artikkel 90 ajutiste ja kaitsemeetmete suhtes *üld* norm, mida tuleb sõltuvalt kohtuvaidluse liigist, milles neid meetmeid taotletakse, täiendada:

– „vaidlustes ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumise ja kehtivuse üle“ (artikkel 81) võivad asjaomaseid ajutisi ja kaitsemeetmeid võtta ainult spetsialiseerunud kohtud, sest nendel kohtutel on nendes menetlustes ainupädevus;

– ülejäänud kohtuasjades, peale artiklis 81 ette nähtud kohtuasjade, omandab täie tähenduse artikli 90 lõige 1, kus on sätestatud, et ajutisi ja kaitsemeetmeid võivad määrata liikmesriigi kõik kohtud, sealhulgas spetsialiseerunud kohtud. See selgitaks nende arvates seda „probleemset või mõistatuslikku“[14] teksti paremini.

47. Ma ei ole selle seisukohaga siiski nõus. Selle vastu räägib määruse nr 6/2002 IX jaotise „Ühenduse disainilahendustega seotud kohtuasjade kohtualluvus ja menetlusnormid“ struktuur, mis on jagatud kolmeks jaoks:

– 1. jaos on kindlaks määratud see, mida võiks iseloomustada kohtuvaidlust menetlema pädeva riigisisese kohtu kindlaksmääramise taustana. Selles osutatud õigusnormid on Brüsseli konventsiooni[15] normid, mis on kohaldatavad, kui määruses nr 6/2002 ei ole sätestatud teisiti.

– 2. jaos on sätestatud erandid Brüsseli Ia määruse kohaldamisest. Selles on kehtestatud rahvusvahelise kohtualluvuse eeskirjad (artikkel 82) ja sätestatud, millised kohtud on pädevad lahendama kohtuvaidlusi seoses ühenduse disainilahendustega ning hagid, mida nad lahendavad (artiklid 80 ja 81).[16] Artikkel 90 „Ajutised meetmed, sealhulgas kaitsemeetmed“ kuulub sellesse jakku.

12 EÜT 1989, L 401, lk 34.

13 Protokoll käsitleb rahvusvahelist kohtualluvust artiklis 14 ja riigisisest kohtualluvust artiklis 15.

14 Peaprokuröri seisukohad, punkt 3.23.

15 EÜT 1998, C 27, lk 1; konsolideeritud tekst ELT 2009, L 147, lk 5. Kuigi selle konventsiooni nimetamist tuleb mõista viitena Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusele (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) (edaspidi „Brüsseli I a määrus“).

16 Lisaks reguleerib see teatavaid õiguste rikkumise või kehtetuks tunnistamise hagide algatamise ulatuse ja tagajärgede üksikasju ning sisaldab muu hulgas sätteid kohaldatava õiguse, seotud hagide ja pädevuse kohta edasikaebamisel (artiklid 82–89, 91 ja 92).

– 3. jaos „Muud ühenduse disainilahendustega seotud vaidlused“ on viidatud pädeva riigisisese kohtualluvuse kindlaksmääramiseks artikli 79 lõigetele 1 ja 4[17] ning määratud riigisisene kohtualluvus seoses muude hagidega peale artiklis 81 osutatud hagide. See on konkreetselt määratud vastavas riigis riigisisese disainilahenduse õigustega seotud hagide puhul *ratione loci* ja *ratione materiae* pädevatele kohtutele (artikkel 93).

48. Määruse nr 6/2002 IX jaotise süstemaatiline tõlgendamine kinnitab, et seadusandja on soovinud kohelda ühelt poolt ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumise ja kehtetuks tunnistamise hagisid ning teiselt poolt muid hagisid erinevalt. Esimest tüüpi hagisid reguleeritakse 2. jaos, kuhu kuulub artikkel 90. Seetõttu on raske nõustuda, et viimati nimetatud artikli eesmärk erineb selle õigusnormi kogu eesmärgist (2. jagu), kuhu see artikkel kuulub. Teisisõnu, artikkel 90 kehtib ka ajutiste ja kaitsemeetmete kohta, mida taotletakse ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumise ja kehtetuks tunnistamise menetlustes.

49. Madalmaade valitsus juhib lisaargumendina tähelepanu asjaolule, et määruse nr 6/2002 artikli 90 asukoht 2. jaos tundub olevat eraldatud artiklitest 80 ja 81. Asjaolu, et nende vahele on pandud artiklid 82–89, mis käsitlevad muud tüüpi küsimusi, viitab tema arvates sellele, et need on teatud määral üksteisest eraldatud.

50. Selle argumendiga ei saa minu arvates nõustuda. Määruse nr 6/2002 artiklite 82–89 sõnastus on läbi põimunud viidetest artiklis 81 ette nähtud hagidele, mis näitab, et need järgivad sama loogikat, mistõttu on õigustatud nende kõikide paigutamine IX jaotise 2. jakku. Sama loogika seletab, miks on artikkel 90 selles samas jaos, mis kinnitab ideed, et selles viidatud kaitsemeetmed vastavad artiklis 81, mitte 3. jaos asuvas artiklis 93 ette nähtud menetlustele.

51. Seepärast annavad sõnasõnalise ja süstemaatilise tõlgendamise kriteeriumid peaprokuröri ja Madalmaade valitsuse pooldatud lahendusest erineva lahenduse. Samale lahendusele osutab igas liikmesriigis spetsialiseerunud/ülejäänud pädevate kohtute kahetasandilise süsteemi loogika, kui see on kombineeritud ühelt poolt ajutiste ja kaitsemeetmete lahendi ning teiselt poolt kohtuvaidluse sisulisi küsimusi lahendava kohtuotsuse erinevate ülesannetega.

52. Kahtlemata aitab ühenduse disainilahenduste kohtute spetsialiseerumine kaasa kohtupraktika ühtsusele ning õiguste rikkumise ja kehtetuks tunnistamise hagisid *sisulistes küsimustes* reguleerivate õigusnormide ühetaolise kohaldamise saavutamisele. See sisuliste küsimuste üle kohtumõistmise funktsiooni käsitlus on määruse nr 6/2002 süsteemis läbiv: seega, kui artikkel 80 koondab pädevuse seoses artiklis 81 ette nähtud hagidega piiratud arvule kohtutele, siis on selle eesmärk „edendada ühenduse disainilahenduste kehtivuse tingimuste ühtset tõlgendamist“ (põhjendus 28).

53. Seda eesmärki ei ole siiski vaja kohaldada kaitse- ja ajutiste meetmete suhtes, mille määramine on põhimõtteliselt ajaliselt piiratud ega piira (ega tohi piirata) kohtuvaidluse lõplikku otsustamist.

54. Eitamata, kui oluline võib praktikas olla esialgse õiguskaitse otsus teatud kohtuasjades, sõltub see otsus põhikohtuasja jätkumisest[18] ega tohi sellesse kohtuasjasse endasse sekkuda. Määruses nr 6/2002 on õigus arutada keerulisi küsimusi, mis mõjutavad kohtuasja sisu (nagu seda võib olla disainilahenduste õiguste rikkumine või kehtetuks tunnistamine), sõnaselgelt jäetud erikohtutele.

17 Artikli 79 lõigete 1 ja 4 eeskirjade kohaselt määratakse pädeva kohtu puudumise korral selle riigi kohtud, kus on siseturu ühtlustamisameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) registrijärgne asukoht.

18 Seepärast määras Amsterdami ajutiste ja kaitsemeetmete kohtunik oma 12. jaanuari 2017. aasta otsuses tähtaja sisulistes küsimustes nõude esitamiseks.

55. Nii on see näiteks vastuhagi puhul, mille peab kostja vastavalt artikli 85 lõikele 1 esitama, kui ta soovib vaidlustada hagejale kuuluva ühenduse disainilahenduse kehtivuse, kui hageja on esitanud määruse nr 6/2002 artiklis 81 ette nähtud hagi. Seevastu ajutiste või kaitsemeetmete menetlusetapis piisab sellest, kui kostja esitab ainult *vastuväite* kehtetuse kohta (määruse nr 6/2002 artikli 90 lõige 2).[19]

56. Selline kahetine käsitlus näitab, et ELi seadusandja jaoks on esialgse õiguskaitse lahend just nimelt selle ajutisuse tõttu ja kuni sisulise otsuse tegemiseni piiratud tõhususega. See ei tähenda, et ajutisi ja kaitsemeetmeid kohaldav kohtunik ei võiks *fumus boni iuris* või ülejäänud esitatud väidete hindamisel arvestada kostja (vastuväitena esitatud) argumenti hageja disainilahenduse kehtivuse kohta, kuid kuna see otsus ei ole lõplik, siis ei nõua see vastuhagi ega erikohtu sekkumist, kes peab lõpuks selle kohta otsuse tegema.

57. Lisaks tuleb meeles pidada, et kuigi ühenduse disainilahenduste kohtute teadmised selles valdkonnas on vaieldamatud, ei puudu need teadmised ka teistel liikmesriikide kohtutel.

58. Disainilahenduste kaitse süsteem põhineb nimelt ühenduse ulatusega ja ainult riikliku ulatusega disainilahenduste kooseksisteerimisel, mis väljendub vastavas kohtupädevuste jaotumises.

59. Riigisiseste disainilahenduste kaitse on liikmesriikide kohtute (mis ei ole spetsialiseerunud kohtud määruse nr 6/2002 tähenduses) pädevuses, kelle määravad iga liikmesriigi õigusnormid, tänu millele on nad vastava valdkonnaga lähedaselt tuttavad. Nendes kohtuvaidlustes võivad nad võtta samu kaitsemeetmeid, mis – vastavalt olukorrale – on kohaldatavad kohtuvaidlustes ühenduse disainilahenduste üle.[20]

60. Lisaks on need liikmesriikide (mitte spetsialiseerunud) kohtud pädevad lahendama ka teatavaid kohtuvaidlusi ühenduse disainilahenduste üle vastavalt määruse nr 6/2002 artiklile 93. Nad võivad määrata nendes kohtuvaidlustes ka esialgseid õiguskaitsevahendeid.

61. Seega tegutsevad määruse nr 6/2002 artiklis 81 ette nähtud kohtualluvusest välja jäetud kohtunikud neile tuttavas valdkonnas, ilma et see piiraks asjaolu, et neil ei ole õigust teha otsuseid ühenduse disainilahenduse õiguste rikkumise või kehtetuks tunnistamise kohtuvaidluse sisulistes küsimustes.

62. Seepärast ei õigusta minu arvates ühenduse disainilahenduste kohtute (suurema) spetsialiseerumise argument liikmesriikide teiste kohtute pädevuse piiramist esialgsete õiguskaitsevahendite suhtes.

63. Madalmaade valitsus tõlgendab määruse nr 6/2002 artikli 90 lõiget 1 nii, et see jätab liikmesriikidele vabaduse valida, kuidas korraldada esialgse õiguskaitse menetlust, tingimusel et pädev peab olema tingimata ühenduse disainilahenduste kohus.

64. Sellega seoses väidab ta, et liikmesriikide menetlusautonoomia asendatakse ainult siis, kui on olemas sõnaselged õigusnormid, mille alusel tuleb teatud pädevused anda konkreetsele õigusasutusele (nagu on tehtud määruse nr 6/2002 artiklites 80 ja 81). Seepärast ei takista tema arvates miski riigil otsustada, et õiguste rikkumise või kehtetuks tunnistamise hagide puhul on ainupädevus ka esialgse õiguskaitse etapis ühenduse disainilahendustele spetsialiseerunud kohtutel.

19 Selle lõike hispaaniakeelses versioonis on kasutatud ebaõigesti väljendit *demanda de nulidad* [kehtetuks tunnistamise nõue], kuigi tegelikult on see menetluslikus mõttes *vastuväide*, mitte nõue. Seda kinnitavad teised keeleversioonid, millega ma tutvusin: *exception de nullité* prantsuskeelses, *plea* ingliskeelses, *eccezioni di nullità* itaaliakeelses, *excepção de nulidade* portugalikeelses, *Einwand der Nichtigkeit* saksakeelses versioonis.

20 Nagu ma juba märkisin (joonealune märkus 8), ei sisalda määrus nr 6/2002 erisätteid nende meetmete liikide kohta, mille kord on iga liikmesriigi õigusaktides riigisiseste disainilahenduste suhtes ette nähtud kord.

65. See käsitlusviis lähtub määruse nr 6/2002 artikli 90 lõike 1 mõistmisest üksnes volitava õigusnormina: liikmesriigid „võivad“ kasutada võimalust anda esialgse õiguskaitse pädevus ühtedele või teistele kohtutele (eespool nimetatud piiranguga, mis nõuab, et nende hulgas on igal juhul ühenduse disainilahenduste kohtud).

66. Arvan siiski, et väljenduse „võivad“ kasutamisel selles artiklis on teine tähendus, mis on õigusnormi eesmärgiga rohkem kooskõlas. Õigus valida ei käi liikmesriikide, vaid menetlusosaliste kohta. Ja just nimelt menetlusosaliste huvide kaitsega ja nende kohtute lähedusega, kes peavad neile – ehkki ainult ajutiselt ja kaitsemeetmena – kiire vastuse andma,[21] seotud põhjustel on menetlusosalistel lubatud pöörduda kas spetsialiseerunud kohtute või siis tavaliste kohtute poole.

67. Seepärast tuleb seda artiklit tõlgendada ühenduse disainilahenduste õiguste omajate seisukohast, kes taotlevad nende kohtulikku kaitset. Lõppkokkuvõttes soositakse menetluslikku *suuremat* esialgse õiguskaitse võimalust, milles on esiplaanil tõhusus,[22] samas kui sisulistes küsimustes on olulisem spetsialiseerumine õiguste rikkumise või kehtetuks tunnistamise hagide lahendamiseks.

68. Võiks arvata, et sellisel juhul oleks ühenduse disainilahenduste kohtute kaasamine ülearune, kuid see ei ole nii. Võti on artikli 90 lõikes 3, milles on sätestatud, et:

– kui asjaomane isik otsustab taotleda ajutist ja kaitsemeedet ühenduse disainilahenduste kohtult, on selle kohtu võetud meetmed kohaldatavad iga liikmesriigi territooriumil;

– kui asjaomane isik otsustab selle taotluse esitada teistele kohtutele, mis ei ole spetsialiseerunud, piirdub nende kohtute võetud kaitsemeede ainult vastava liikmesriigiga.

69. Just määruse nr 6/2002 artikli 90 lõike 3 viimane taane kinnitab seni öeldut. Ei ole vaja ette näha, et „teistel kohtutel [peale ühenduse disainilahenduste kohtute] sellist pädevust [laiendada oma ajutiste ja kaitsemeetmete tõhusust iga liikmesriigi territooriumile] ei ole“, kui teised kohtud ei oleks iseenesest pädevad määrama mis tahes kaitsemeetmeid ühenduse disainilahenduste kehtetuks tunnistamise või nende õiguste rikkumise hagide raames.

70. Kokkuvõttes saab liikmesriikide kohtute võetud kaitsemeetmega (juba selgitatud tähenduses) tagada seda tüüpi kohtuasjadele, millele on iseloomulik kiireloomulisus, omase õiguskaitse, ilma et – rõhutan – selles menetluseetapis võiks ammendada kohtuvaidluse sisulist analüüsi, mis on ainult ühenduse disainilahenduste kohtute pädevuses.

V. Ettepanek

71. Eespool öeldut arvestades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Hoge Raad der Nederlandenile (Madalmaade kõrgeim kohus) järgmiselt:

„Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduste kohta artikli 90 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et riigisiseste disainilahenduste alal pädevatel liikmesriikide kohtutel on õigus võtta ajutisi ja kaitsemeetmeid ühenduse disainilahenduste õiguste rikkumise ja kehtetuks tunnistamise menetlustes, mille sisuliste küsimuste üle otsustamise pädevus on antud ainult selle määruse artikli 80 lõike 1 kohaselt määratud kohtutele.“

21 Nii tõlgendab seda komisjon, rõhutades, et õigussubjektil peab olema võimalus pöörduda geograafiliselt lähedal asuvasse kohtusse, millelt ta võib taotleda kiireloomulist kaitset, mis tähendab, et spetsialiseerumine jääb tagaplaanile. Ta toob näiteks vajaduse säilitada tõendeid tõendite kadumise ohu korral või võltsitud toodete levitamise konkreetsest turustuspunktist, nagu sadam või tehas.

22 Intellektuaalomandi valdkonnas mängib esialgne õiguskaitse põhirolli selleks, et õiguse omajal oleks teise poole kaitseõiguse suhtes nõuetekohane kaitse enne sisulistes küsimustes otsuse tegemist (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT 2004, L 157, lk 45; parandus ELT 2004, L 195, lk 16) põhjendus 22).